

PEDAGOGISCHE KRONIEK

Het Nutsseminarium voor Pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam

1919 - 1969

Het feit dat een onderzoeksinstituut op het terrein van de sociale wetenschappen een halve eeuw bestaat is voldoende reden om aan de geschiedenis van dit instituut enige aandacht te schenken.

In de loop van het jaar 1918 gaf de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen uitvoering aan een initiatief om een seminarium voor opvoedkundige studie op te richten, en aan het hoofd daarvan een bijzonder hoogleraar in de pedagogiek te plaatsen. Als zodanig werd Dr. Ph. A. Kohnstamm benoemd, die reeds als buitengewoon hoogleraar in de thermodynamica aan de Universiteit van Amsterdam was verbonden. Met de oratie van Kohnstamm op 3 februari 1919 begon het Nutsseminarium zijn werk.

Onder Kohnstamms leiding — met een onderbreking in de jaren van de Tweede Wereldoorlog tot 1946 — heeft het werk van het Nutsseminarium er in belangrijke mate toe bijgedragen dat de pedagogiek een rechtmatige plaats aan onze universiteiten verwierf. Maar dat niet alleen. Het ging er Kohnstamm en zijn medewerkers vooral om, door middel van wetenschappelijke research te komen tot verbetering van de praktijk van het onderwijs in de lagere en middelbare scholen. Het is opmerkelijk wat zij vrijwel zonder financiële hulpmiddelen en met minimale mankracht wisten te bereiken. Aanvankelijk kon het Nutsseminarium alleen maar werken dankzij de omstandigheid, dat Kohnstamm geen salaris vroeg. Met een budget van f 2.000,— werd gestart, dat enkele jaren later aangroeide tot f 6.000,—. Toen kon de eerste medewerker in volledige dienst worden aangesteld, de heer G. van Veen, tot dan hoofd van een lagere school.

Een eerste onderzoeksproject kwam voort uit de behoefte aan verbetering van de aansluiting tussen lager en voortgezet onderwijs. Na enig onderzoek met een proefklasse richtte men zich vooral op de verbetering van de toelatingsexamens. Daarvoor werd de methode van het stillezen ontwikkeld, waarmee men de intelligentietest hoopte te

kunnen vervangen. Bij de stilleesmethode moet de leerling door het beantwoorden van gerichte vragen blijk geven de inhoud van een leesstuk te begrijpen. Het werk van het Nutsseminarium op dit gebied leidde tot de officiële herziening van de toelatingsregeling tot het middelbaar onderwijs in 1938.

De stilleesmethode bleek echter ook voor het gewone lager onderwijs van belang: in toenemende mate ging men er gebruik van maken als middel om „begrijpend lezen” te leren.

Steeds meer werd het onderzoek gericht op didactische vraagstukken. Na de Tweede Wereldoorlog werd o.a. de tweetaligheid in Friese scholen in het onderzoek betrokken. Sindsdien is het probleem van de opvang van sociaal achtergestelde kinderen voortdurend aanleiding tot onderzoek gebleven. Daarvan getuigen o.a. de mededelingen over „Schoolkinderen uit onderscheiden Nederlandse milieus.”

In deze jaren werd ook het lager beroepsonderwijs een belangrijk gebied van onderzoek voor het Nutsseminarium. Langs de weg van onderwijsexperiment werd een inhoudelijke vulling voor het nieuw ingevoerde eerste algemene leerjaar aan de lagere technische school ontwikkeld. Dit onderzoek liep uit op een project, waarin thans de mogelijkheden van een tweejarige algemene onderbouw in een vierjarige cursus aan de l.t.s. worden onderzocht.

In het huidige onderzoekswerk zijn, naast het bovengenoemde, ook de „oude thema's” nog steeds aanwezig. Enkele jaren geleden verscheen de „Proeve van een leerplan voor het basisonderwijs”, die, gezien het feit dat thans de derde druk wordt voorbereid, door de basisscholen goed kon worden gebruikt. De publikatie hiervan vormt echter slechts een voorlopig eindpunt. Reeds in de afwerkingsfase van de „Proeve” werd begonnen met een leerplan onderzoek op het gebied van het rekenen. Taalonderzoek begint op gang te komen, en onderzoek naar een leerplan voor „wereldverkenning” (de zg. „zaakvakken”) is in voorbereiding. Bij dit alles speelt thans voortdurend de vraag mee hoe de leerkracht in staat gesteld kan worden te voldoen aan de verwachtingen, die men van zijn taakvervulling heeft. Het aansluitingsonderzoek werd weer opgenomen in de ontwikkeling van de zg. „Amsterdamse Schooltoetsen”, waarin het Nutsseminarium samenwerkt met het Research Instituut voor de Toegepaste Psychologie. Het gaat hierbij echter niet meer om selectie, maar om een eindonderzoek van het basisonderwijs.

Ook op ander terrein beweegt de researcharbeid van het Nutsseminarium zich. Een voorbeeld daarvan is het onderzoek toneelonderwijs. Een analyse van de bestaande situatie in de Nederlandse toneelscholen

wordt uitgevoerd met het doel realistische uitgangspunten te verkrijgen voor de wijze waarop het toneelonderwijs in het kader van de Mammoetwet moet worden ingericht. Het hierboven besproken werk heeft in zesenzeventig mededelingen een neerslag gevonden.

Het vijftigjarig bestaan van het Nutsseminarium voor Pedagogiek markeert tevens een nieuw begin. De onderzoeksactiviteiten zullen worden voortgezet in het kader van een nieuwe stichting, het „Kohnstamm Instituut voor Onderwijsresearch van de Universiteit van Amsterdam”.

Grote bekendheid heeft het Nutsseminarium voor Pedagogiek ook gekregen als onderwijsinstituut. Het is Kohnstamms verdienste geweest behalve de onderwijsresearch ook de opleiding voor de middelbare akte pedagogiek op gang gebracht te hebben. Thans kan deze opleiding aan het Nutsseminarium in acht verschillende richtingen worden gevolgd. Een gemeenschappelijke basisopleiding wordt aangevuld met lessen die op meer specifieke pedagogische en didactische werkzaamheden zijn afgestemd. Een nog steeds toenemend aantal cursisten maakt van deze opleidingen gebruik. Daarnaast wordt aan het Nutsseminarium bovendien opgeleid voor een groot aantal middelbare akten, die bevoegdheid geven voor het onderwijzen van vakken, die op het rooster van het algemeen voortgezet onderwijs voorkomen. In totaal zijn thans meer dan 1650 cursisten ingeschreven. De recente invoering van de nieuwe wet op het voortgezet onderwijs zal ook voor deze tak van activiteiten in de nabije toekomst tot structuurveranderingen moeten leiden.

Sinds 1956 berust de leiding van het Nutsseminarium voor Pedagogiek bij Prof. Dr. Ph. J. Idenburg. In deze periode is de omvang van het researchwerk zeer toegenomen. Het heeft bovendien een duidelijk multidisciplinair karakter gekregen. Ook het opleidingswerk is in deze periode sterk gegroeid, waardoor de hierbovengenoemde differentiatie kan worden bereikt.

Het Bestuur van de Stichting Prot. Chr. Studie-Commissie voor het Beroeps-
onderwijs, te AMERSFOORT

roept sollicitanten op voor de functie van

Pedagogisch-didactisch medewerker

Hij zal tot taak hebben in samenwerking met de reeds in dienst zijnde mede-
werkers de vernieuwing van het onderwijs te bevorderen.

Van de gegadigden wordt verwacht dat zij:

- a. In het bezit zijn van de akte Pedagogiek m.o.-B., of hiervoor studeren,
dan wel een daarmede op één lijn te stellen graad of diploma bezitten.
- b. Genegen zijn om zich, voor zover zij deze niet beheersen, moderne voor-
lichtingstechnieken eigen te maken.

Bezoldiging zal geschieden overeenkomstig de door de overheid vastgestelde
normen.

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen over levensloop enz. en opgave van
referenties, uitsluitend schriftelijk binnen 10 dagen na verschijning van dit
blad te richten aan de voorzitter van de Stichting de heer G. Bramer, Brink-
straat 1, Den Ham (O.).

Stichting schoolpedagogische en -psychologische dienst Hilversum

Het bestuur van de stichting schoolpedagogische en -psychologische dienst
Hilversum roept sollicitanten op voor de functie van

Pedagoog-Didacticus

(voor de r.-k. scholen voor g.l.o. in Hilversum)

Vereisten:

Ruime onderwijservaring en het bezit van de akte pedagogiek m.o.-A.
Bezitters van de akte pedagogiek m.o.-B of academisch gevormde pedagogen
genieten de voorkeur.

De aanstelling zal plaats vinden in de rang van referendaris c.q. referen-
daris A (salarisschaal onderscheidenlijk f 20.112,— – f 24.768,— en f 22.224,—
– f 26.880,—).

De rechtspositieregeling is gelijk aan die, geldende voor het personeel der
gemeente Hilversum.

Sollicitaties dienen te worden gezonden aan de voorzister van voornoemd
bestuur, p/a raadhuis, kamer 28, te Hilversum.